

Studijų programos kaip esminis aukštojo mokslo kokybės veiksnys

*Įžanga į Nacionalinio aukštojo mokslo kokybės forumo diskusiją
“Studijų programų kokybės gerinimo prioritetai”*

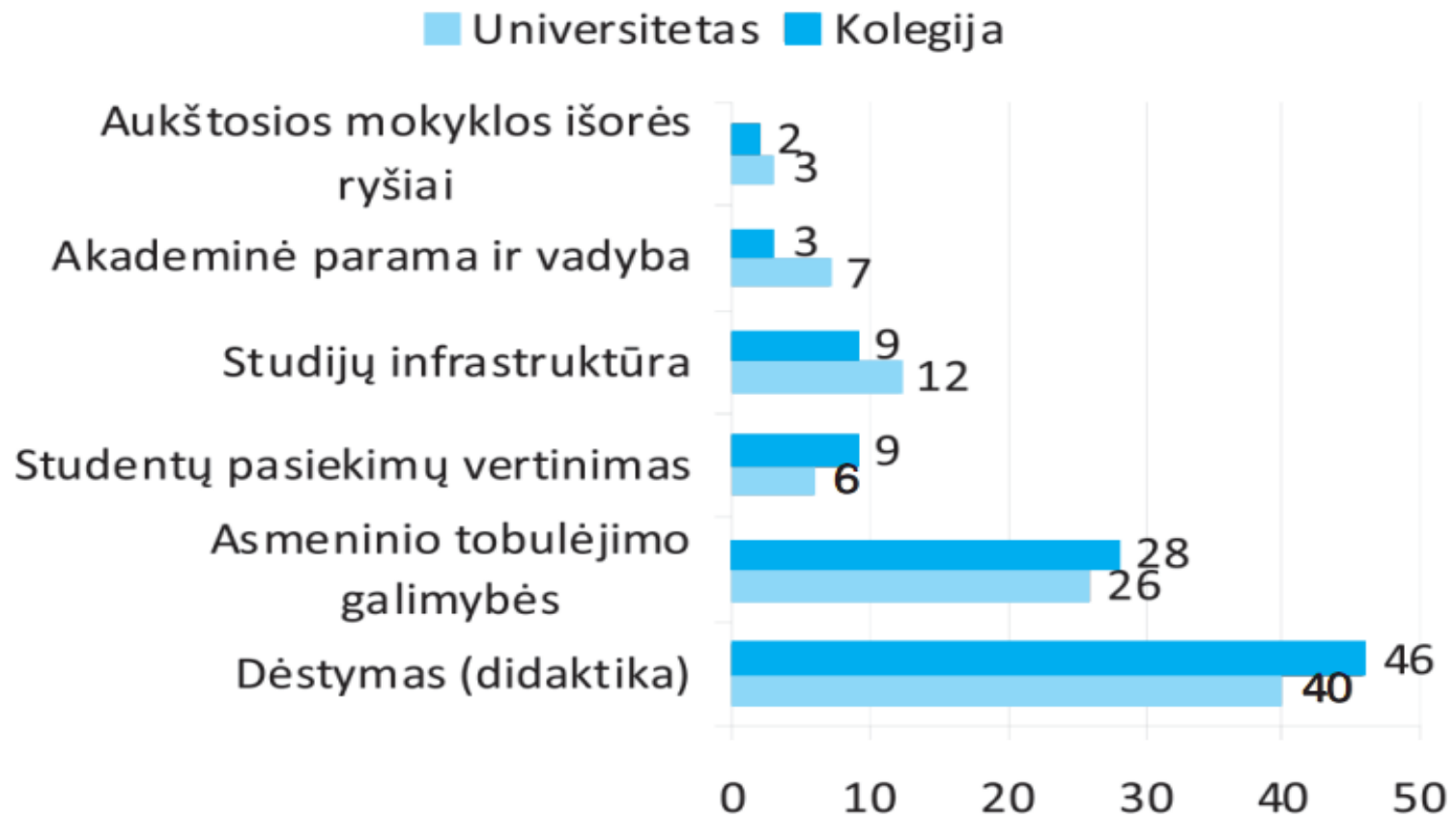

Giedrius Viliūnas

LR švietimo ir mokslo ministerijos sekretorius

*Vilniaus universiteto tarptautinio verslo mokykla,
2008 m. gruodžio 18 d.*

Studentai apie aukštojo mokslo kokybės veiksnius

4 pav. Studijų kokybės veiksnių rangavimas pagal reikšmingumą

Kokybės veiksniai aukštųjų mokyklų ir valdžios akimis

- **Finansavimas**

- Lietuvoje vienam studentui tenka 8 tūkst. Lt, OECD šalyse 12 tūkst. \$, ES 27 šalyse 8300 €
- Valstybė turės didinti investicijas į AM, *per capita* rodiklis gerės normalizuojant studentų skaičių, pritraukiant privačių lėšų, taip pat dėl ES paramos

- **Infrastruktūra**

- Nudėvėta mokslinė bazė, nepakanka studijų įrangos, lėtai atnaujinamos auditorijos ir bendrabučiai
- Į mokslo infrastruktūrą ateis apie 1.5 mlrd Lt, į studijų infrastruktūrą 308,44 Lt ES lėšų. AM perdavus turto valdymo teises, bus galima infrastruktūrą gerinti turto atnaujinimo būdu

- **Dėstytojai**

- Išaugus studentų skaičiui, dėstytojų skaičius beveik nepakito; kai kuriose srityse grėsminga amžiaus struktūra; perkrovimas auditoriniu darbu ir papildomais darbais; nepakankamas tarptautinis mobilumas
- Tolesnis atlyginimų kėlimas; finansinių sąlygų gerinimas per mokslą; geriausių ir jaunosios kartos skaitinimas per Tyrėjų karjeros programą; III pakopos studijų atnaujinimas

- **Studentai**

- Nepakankamai motyvuoti, prastai parengti bendrojo lavinimo pakopoje
- Įstatyminė prievolė AM tirti savo nišą rinkoje ir informuoti apie save; valstybinė darbo rinkos ir AM stebėsenos, analizės ir informavimo sistema

- **Studijų programos**

- **Per siauros, atitrūkusios nuo darbo rinkos, perkrautos, nesubalansuotos studentų proporcijos, konservatyvūs dėstytojų metodai, per mažas tarptautiškumas**
- **Naujų siekių nustatymas, kokybės kultūros kūrimas NAMKF, teisinės priemonės MSI, finansinės priemonės NSP**

- **Studijų procesas**

- Kliūtys tarpdiscipliniškumui, mobilumui, nepakankama kokybės priežiūra AM viduje, išorinė kokybės priežiūra nesusitvarko su programų antplūdžiu, neįsibėgėjęs institucinis vertinimas
- Teisinė prievolė išvystyti vidines kokybės užtikrinimo sistemas; išorinės kokybės priežiūros sistemos stiprinimas; mobilumo, tarptautiškumo skatinimas Bolonijos proceso kontekste

Reikalingas (-a) Projekto vadovas

Reikalavimai

- o aukštasis išsilavinimas (vadybinis, techninis);
- o verslo plėtojimo, vadybinio darbo patirtis;
- o anglų, rusų kalbų mokėjimas;
- o geri darbo kompiuteriu įgūdžiai (MS Office);
- o komunikabilumas, derybiniai gebėjimai;
- o sugebėjimas individualiai organizuoti ir planuoti savo veiklą;
- o iniciatyvumas, kūrybiškumas, orientacija į rezultatą, atsakingumas.

Reikalingas (-a) Verslo valdymo sistemų analitikas (-ė)

Reikalavimai

- Programavimo kalbų žinios
- Reliacinių duomenų bazių valdymo sistemų išmanymas
- Verslo valdymo sistemų projektavimo ir/arba programavimo patirtis (ne mažiau 3 metų)
- Analitinis mąstymas, atsakingumas
- Komandinio darbo įgūdžiai
- Geros lietuvių ir anglų kalbų žinios

Naudingi įgūdžiai:

Programavimo kalbos Python žinios

Vadovavimo įgūdžiai, projektų valdymo patirtis

Geros modeliavimo kalbų (UML ar pan.) žinios, praktinio jų taikymo IS gamybos projektuose patirtis

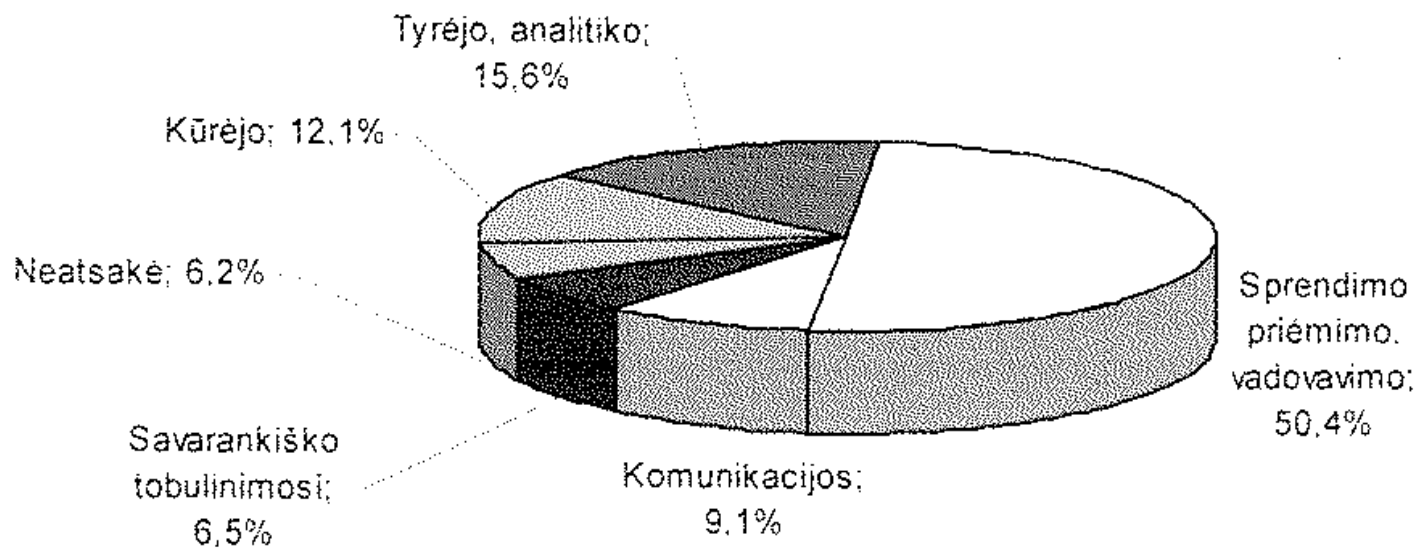
Reikalingas (-a) Veiklos vystymo sektoriaus specialisto

Reikalavimai

- Aukštasis išsilavinimas informacinių ir ryšių technologijų srityje;
- Duomenų perdavimo tinklų technologijų išmanymas;
- Patirtis projektų valdyme;
- Geros anglų kalbos žinios;
- ITIL, CoBIT ar pan. atestatai – privalumas;
- Informacinių sistemų administravimo patirtis – privalumas;
- Programavimo pagrindai Java kalba – privalumas;
- Analitinis mąstymas, sąžiningumas, greita orientacija, lankstumas, iniciatyvumas.

Darbdavių lūkesčiai

Pati vertingiausia darbuotojo kompetencija

VšĮ Viešosios politikos ir vadybos institutas, UAB „RAIT“, 2005

Globalūs iššūkiai aukštajam mokslui

- Darbo rinkos nenuspėjamumas, informacijos apie ją perteklius, tradicinių profesijų kaita, naujų radimasis
- Kintanti išsilavinimo struktūra, aukštasis mokslas tampa masiniu
- Tęstinio (trunkančio visą gyvenimą) mokymosi poreikis
- Aukštojo mokslo tarptautinė konkurencija ir integracija, studijų diversifikacija, palyginamumas, įskaitymas
- Bendrieji ir perkeliemieji gebėjimai
 - Bendravimas gimtąja kalba, bendravimas užsienio kalbomis, matematiniai gebėjimai, skaitmeninis raštingumas, mokėjimas mokytis, socialiniai ir pilietiniai gebėjimai, iniciatyvumas ir verslumas, kultūrinis sąmoningumas, kultūrinė raiška (*Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija „Dėl visą gyvenimą trunkančio mokymosi bendrųjų gebėjimų“, 2006 m. gruodžio 18 d.*)
- Skaitmeninė visuomenė, e-mokymasis

Tezės diskusijai (1):

Lietuvos aukštojo mokslo studijų programų silpnybės

1. Pernelyg specializuotos ir nelanksčios
 - Per daug programų, jos per siauros, per ilgos, perkrautos, neatitinka greitai kintančios darbo rinkos poreikių ir aukštųjų mokyklų profilių, nėra galimybių tarpdalykinėms ir daugiadisciplininėms studijoms,
2. Orientuotos į procesą, o ne į rezultatą
 - Akcentuojami ne ugdymo tikslai, įgyjami gebėjimai ir kompetencijos, o disciplinos, nepakankamai įsiklausoma į darbo rinką, studijų apskaita vykdoma auditorinėmis valandomis, o ne rezultatais.
3. Uždaros darbo rinkai ir tarptautinei praktikai
 - Programų kūrime, jų kokybės priežiūroje mažai dalyvauja darbdaviai, per menkai ugdomi praktiniai įgūdžiai
4. Nepakankamai dėmesio bendriesiems ir perkeliamesiems gebėjimams
 - Perkrovimas siaurais dalykais, sunykusi bendrojo universitetinio lavinimo dalis, nepakankamas dėmesys iniciatyvumui, veržlumui ir verslumui ir kūrybiškumui, vadybinėms, ekonominėms, socialinėms, kultūrinėms kompetencijoms, skaitmeniniam raštingumui, kalboms, kokybinių ir kiekybinių mokslinių metodų taikymui, neskatinams tarpdiscipliniškumas, neugdomas kūrybiškumas
5. Atsilikę dėstymo ir studijų metodai
 - Per daug auditorinio darbo, nepakanka savarankiško mokymosi išteklių, neišnaudojamos elektroninės priemonės, perkrovimas žiniomis, per mažai probleminio, projektinio, interaktyvaus, praktika pagrįsto darbo

Tezės diskusijai (2):

Kaip pagerinti studijų programas?

1. Peržiūrėti “studijų filosofiją”
 - Ką bendriausia prasme turi duoti aukštasis mokslas ir kaip? Koks bendrojo universitetinio / koleginio lavinimo vaidmuo? Studijų tipų ir pakopų atskyrimas. Modulinė studijų sandara, keliakryptės, tarpdalykinės studijos. Studijų sričių, krypčių santykis su darbo rinka
2. Parengti naujos kartos studijų programų aprašus (šabloną, matricą)
 - Nuo reglamentų prie aprašų (gairių). Bendroji matrica ir atskirų krypčių programos. Sričių, krypčių sąrašo peržiūrėjimas. Programų jungimas. Santykis su esamais reglamentais ir standartais
3. Nustatyti į rezultatus orientuotos studijų programos gaires ir išvystyti tokių programų kūrimo kultūrą
 - Kokie gebėjimai, kompetencijos sudaro kolegines ir universitetines studijų programas, kaip juos nustatyti, išmatuoti, aprašyti, įskaityti? Kaip struktūrinti tokią programą, kaip aprašyti ją sudarančius dalykus?
4. Apmokyti aukštųjų mokyklų dėstytojus ir administraciją
 - Šiandieniška studijų filosofija ir kultūra turi persiimti kiekvienas dėstytojas, studijų administracija, aukštųjų mokyklų vadovybė, o ne tik prižiūrinčios institucijos ir rinktiniai ekspertai. Kitaip naujovės neveiks
5. Nustatyti studijų programų atnaujinimo kryptis aukštosiose mokyklose
 - Mokyklos turi permąstyti savo misiją, tikslus kintančioje aplinkoje. Nacionalinių interesų ir globalios konkurencijos akivaizdoje reikalinga pusiausvyra tarp konkurencijos ir bendradarbiavimo

Kontekstinė informacija:

Studijų programų atnaujinimo priemonės Nacionalinėje studijų programoje

- 2009 m. pradžioje bus paskelbti tokie NSP kvietimai:
 1. Darbo rinkos ir šalies ūkio poreikius atitinkančių studijų programų atnaujinimas, naujų rengimas ir įgyvendinimas
 2. Dėstytojų pedagoginės ir dalykinės kompetencijos tobulinimas
 3. Studentų praktinių įgūdžių, verslumo stiprinimas
 4. Aukštųjų mokyklų vidaus valdymo sąrangos tobulinimas
- Planiniai projektai bendriesiems studijų sistemos principams atnaujinti ir studijų procesui perorientuoti į rezultatus
 - “Studijų pakopų aprašų ir studijų kryptių aprašų sandaros sukūrimas” (SKVC su partneriais)
 - “Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos (ECTS) nacionalinės koncepcijos parengimas: kreditų harmonizavimas ir mokymosi pasiekimais grindžiamų studijų programų metodikos kūrimas bei diegimas” (VU su partneriais)

Skiriamos lėšos – 81 mln Lt

- Laukiamas rezultatas: naujos studijų programų kartos atsiradimas
- Sėkmės sąlyga: visų dalyvių suineresuotumas, informuotumas ir bendradarbiavimas

1. Darbo rinkos ir šalies ūkio poreikius atitinkančių studijų programų atnaujinimas, naujų rengimas ir įgyvendinimas

- Jungiamos arba kompleksiškai atnaujinamos vienos krypties (krypčių grupės) siauros paskirties pagrindinių ir vientisųjų studijų programos
 - Prioritetas kelių AM projektams
 - Prioritetas programoms, pagrįstoms darbo rinkos poreikiais
 - Programos, kurioms patvirtinti reglamentai ir (arba) standartai arba atnaujinant dalyvauja profesinės organizacijos
 - Mažinama studijų trukmė
- Skatinamas tarptautiškumas
 - Dalyvauja užsienio ekspertai, dėstytojai
 - Užtikrinamas tarptautinių standartų vykdymas
 - Numatomi studentų mainai
- Inovatyvūs mokymo(si) metodai
 - Orientacija į savarankišką studento darbą, modulinę sandarą, e-mokymąsi
 - Programa pertvarkoma pagal ECTS standartus
 - Tobulinamos bendrosios mokymosi visą gyvenimą kompetencijos
 - Probleminis ir projektinis mokymas

Skiriamos lėšos – 20 mln Lt
Projekto vertė – 0,3-1 mln Lt

2. Dėstytojų pedagoginės ir dalykinės kompetencijos tobulinimas

- Inovatyvūs mokymo metodai
 - Dėstytojų dalykinės ir pedagoginės kompetencijos centrai ir / arba modeliai vienoje arba keliose miesto (regiono) AM
 - Bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų ugdymas (bendravimas gimtąja ar užsienio kalbomis, skaitmeninis raštingumas, mokymas mokytis, iniciatyva ir verslumas, kultūrinis sąmoningumas ir raiška ir kt.)
 - Orientacija į gebėjimų ir kompetencijų ugdymą bei vertinimą
 - Probleminis, projektinis mokymas
 - Sąsajos su atnaujinamomis programomis
- Tarptautiškumo skatinimas
 - Užsienio stažuotės, mokymai, užsienio specialistų įtraukimas
 - Bendrųjų ir specialiųjų gebėjimų ugdymas, probleminis, projektinis mokymas

Skiriamos lėšos – 24,5 mln Lt

Projekto vertė – 0,3-1 mln Lt

3. Studentų praktinių įgūdžių, verslumo ugdymas (19,5 mln Lt)

- Bendradarbiavimas tarp vienodo ir skirtingų lygių AM
- Verslo asociacijų arba ne pelno organizacijų dalyvavimas
 - Partnerystė organizuojant praktikas, pirmenybę teikiant miesto, regiono, nacionaliniams ar sektoriniams tinklams
- Verslumo įgūdžių lavinimas imitacinėse įmonėse (centruose)
- Studentų praktikų vietų informacinės sistemos, pirmenybę teikiant tinklams, konsorciумams
- Praktikų vadovų ugdymas įmonėse

Skiriamos lėšos – 19,5 mln Lt

Projekto vertė – 1-2 mln Lt

4. Aukštųjų mokyklų vidaus valdymo sąrangos tobulinimas

- Valdymo informacinių sistemų diegimas (atskirai, planiniu principu)
 - LieMSIS finansų valdymo posistemė įdiegiama į maždaug 20 AM
- AM ir / ar jų padalinių integruotų plėtros strategijų (įskaitant misijų identifikavimą) ir valdymo tobulinimo koncepcijų parengimas
 - Pakankama komanda ir projekto nuoseklumas
 - Ne anksčiau kaip prieš 3 metus atlikti su strategijos formavimu susiję AM būklės tyrimai (pvz., EUA įvertinimai)
 - Vidaus ir išorės suinteresuotų šalių (socialinių partnerių) įtraukimas
 - Valorizacijos planas
- AM tarybų ir/ ar jų padalinių tarybų narių bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų tobulinimas
 - ES šalių geroji patirtis
 - Partnerystė su kitomis AM

*Skiriamos lėšos – 12 mln Lt
Projekto vertė – 0,3-1 mln Lt*

Studijų programų atnaujinimo lygmenys

